TIESAS SPRIEDUMS (ceturtā palāta)

2011. gada 15. septembrī *

Apvienotās lietas C-483/09 un C-1/10

par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LES 35. pantam, ko *Audiencia Provincial de Tarragona* (Spānija) iesniedza ar lēmumiem, kas pieņemti — pirmais – 2009. gada 15. septembrī, kurā grozījumi izdarīti tā paša gada 8. oktobrī, un — otrais – 2009. gada 18. decembrī un kas Tiesā reģistrēti attiecīgi 2009. gada 30. novembrī un 2010. gada 4. janvārī, krimināprocesos pret

Magatte Gueye (C-483/09),

piedaloties

X,

un

Valentín Salmerón Sánchez (C-1/10),

* Tiesvedības valoda — spāņu.

piedaloties

Y.

TIESA (ceturtā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], tiesneši K. Šīmans [*K. Schiemann*], L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*] (referents), A. Prehala [*A. Prechal*] un E. Jarašūns [*E. Jarašiūnas*],

ģenerāladvokāte J. Kokote [*J. Kokott*],
sekretāre M. Ferreira [*M. Ferreira*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2011. gada 3. marta tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— Spānijas valdības vārdā — N. Diasa Abada [*N. Díaz Abad*], pārstāve,

— Vācijas valdības vārdā — T. Hence [*T. Henze*] un J. Mellers [*J. Möller*], kā arī S. Unceitiga [*S. Unzeitig*], pārstāvji,

— Itālijas valdības vārdā — Dž. Palmjēri [*G. Palmieri*], pārstāve, kurai palīdz P. Džentili [*P. Gentili*] un L. Ventrella [*L. Ventrella*], *avvocati dello Stato*,

— Nīderlandes valdības vārdā — K. Viselsa [*C. Wissels*] un M. de Rē [*M. de Ree*], pār-stāves,

— Austrijas valdības vārdā — E. Rīdls [*E. Riedl*], pārstāvis,

— Polijas valdības vārdā — M. Špunars [*M. Szpunar*], pārstāvis,

— Zviedrijas valdības vārdā — K. Meijere-Zeica [*C. Meyer-Seitz*] un S. Juhannesone [*S. Johannesson*], pārstāves,

— Apvienotās Karalistes valdības vārdā — H. Volkere [*H. Walker*] un J. Stratforda [*J. Stratford*], pārstāves,

— Eiropas Komisijas vārdā — R. Trousterss [*R. Troosters*] un S. Pardo Kvintijana [*S. Pardo Quintillán*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokātes secinājumus 2011. gada 12. maija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes 2001. gada 15. marta Pamatlēmuma 2001/220/TI par cietušo statusu kriminālprocesā (OV L 82, 1. lpp.; turpmāk tekstā — "Pamatlēmums") 2., 8. un 10. pantu.

2 Šie lūgumi tika iesniegti saistībā ar krimināprocesiem attiecīgi pret M. Gueiju [*M. Gueye*] un V. Salmeronu Sančesu [*V. Salmerón Sánchez*], kas tiek apsūdzēti par to, ka viņi nav ievērojuši kā papildsodu piespriestu aizliegumu tuvoties cietušajām sievietēm, kuras ģimenē ir cietušas no sliktas izturēšanās, par ko viņiem turklāt ir piespriesti pamatsodi.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesiskais regulējums

3 Pamatlēmums ir ticis pieņemts, tostarp pamatojoties uz LES 31. panta 1. punktu, kura c) apakšpunktā ir paredzēts, ka kopīga rīcība attiecībā uz tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās tostarp nodrošina dalībvalstīs piemērojamo normu saderību, ciktāl tas vajadzīgs šīs sadarbības uzlabošanai.

4 No Pamatlēmuma preambulas 3. apsvēruma izriet, ka Eiropadomes sanāksmē, kas notika Tamperē (Somija) 1999. gada 15. un 16. oktobrī, tika noteikts, ka būtu jāizstrādā obligātie standarti par cietušo aizsardzību, jo īpaši par tiesas pieejamību un cietušo tiesībām uz kompensāciju par kaitējumu.

5 Pamatlēmuma preambulas 4., 8. un 9. apsvērumā ir noteikts:

"(4) Dalībvalstīm būtu jātuvina savi normatīvie akti tiktāl, ciktāl tas vajadzīgs, lai sasniegtu mērķi nodrošināt cietušajiem augstu aizsardzības līmeni, neatkarīgi no dalībvalsts, kurā viņi atrodas.

[..]

(8) Jātuvina tiesību normas un prakse attiecībā uz cietušo statusu un galvenajām tiesībām, jo īpaši viņu tiesībām uz tādu attieksmi, lai tiktu respektēta viņu cieņa, tiesībām sniegt un saņemt informāciju, tiesībām saprast un tikt saprastam, tiesībām uz aizsardzību dažādās procesa stadijās [..]

(9) Šā pamatlēmuma noteikumi tomēr neuzliek dalībvalstīm par pienākumu nodrošināt, lai attieksme pret cietušajiem būtu līdzvērtīga attieksmei pret lietas dalībniekiem."

6 Saskaņā ar Pamatlēmuma 1. pantu šajā pamatlēmumā:

"a) "cietušais" ir fiziska persona, kam nodarīts kaitējums, [..] ko tieši izraisījusi darbība vai bezdarbība, kas ir kādas dalībvalsts krimināltiesību pārkāpums;

[..]

c) terminu "kriminālprocess" saprot saskaņā ar piemērojamiem valsts tiesību aktiem;

[..]

e) terminu "izlīgums krimināllietās" saprot kā cenšanos — pirms kriminālprocesa vai tā laikā, un ar kompetentas personas starpniecību — sarunu ceļā panākt vienošanos starp cietušo un noziedzīgā nodarījuma izdarītāju."

7 Pamatlēmuma 2. panta, kura virsraksts ir "Cieņa un atzīšana", 1. punktā ir paredzēts:

"Katra dalībvalsts nodrošina, lai cietušajiem būtu reāla un atbilstoša loma tās krimināltiesību sistēmā. Tā turpina pielikt visas pūles, lai nodrošinātu, ka pret cietušajiem procesa laikā izturas ar pienācīgu cieņu, un atzīst cietušo tiesības un likumīgās intereses, jo īpaši kriminālprocesā."

8 Pamatlēmuma 3. panta, kura virsraksts ir "Liecināšana un pierādījumu iesniegšana", pirmajā daļā ir noteikts, ka "katra dalībvalsts nodrošina cietušajiem iespēju liecināt procesa laikā un iesniegt pierādījumus".

9 Pamatlēmuma 8. pantā ar virsrakstu "Tiesības uz aizsardzību" ir paredzēts:

"1. Katra dalībvalsts nodrošina cietušajiem un, attiecīgā gadījumā, viņu ģimenēm [..] atbilstošu aizsardzības līmeni, jo īpaši attiecībā uz viņu drošību un privātās dzīves aizsardzību, ja kompetentās iestādes uzskata, ka pastāv nopietns atriebības risks vai drošs pierādījums par nopietnu nodomu pārkāpt viņu privātās dzīves neaizskaramību.

2. Tādēļ un neskarot 4. punktu, katra dalībvalsts garantē, ka vajadzības gadījumā iespējams pieņemt, kā daļu tiesas procesa, atbilstošus pasākumus, lai aizsargātu cietušo, viņu ģimeņu vai līdzīga statusa personu privāto dzīvi un fotoattēlus.

3. Katra dalībvalsts turpmāk nodrošina, lai netiktu pieļauts kontakts starp cietušajiem un noziedzīgā nodarījuma izdarītājiem tiesas telpās, ja vien kriminālprocesā tāds kontakts netiek prasīts. Tādam nolūkam attiecīgā gadījumā katra dalībvalsts pakāpeniski nodrošina, lai tiesas telpās būtu īpašas uzgaidāmās telpas cietušajiem.

4. Katra dalībvalsts nodrošina, lai tad, kad cietušie — jo īpaši neaizsargātākie — jāpasargā no sekām, ko var radīt liecības sniegšana atklātā tiesas sēdē, cietušajiem uz tiesas lēmuma pamata būtu tiesības liecināt veidā, kas dod iespēju sasniegt minēto mērķi, ar jebkuriem atbilstošiem līdzekļiem, kas ir savienojami ar dalībvalsts tiesību pamatprincipiem."

10 Visbeidzot atbilstoši Pamatlēmuma 10. panta 1. punktam "katra dalībvalsts cenšas veicināt izlīgumu krimināllietās par nodarījumiem, attiecībā uz kuriem tās šāda veida pasākumus uzskata par atbilstošiem."

Valsts tiesiskais regulējums

11 Krimināl kodeksa (*Código Penal*) — redakcijā, kas izriet no 2003. gada 25. novembra Organiskā likuma 15/2003 par grozījumiem, kuri izdarīti Organiskajā likumā 10/1995 (Ley Orgánica 15/2003 por la que se modifica la Ley Orgánica 10/1995; 2003. gada 26. novembra BOE Nr. 283, 41842. lpp.; turpmāk tekstā — "Krimināl kodekss"), 48. panta, kura virsraksts ir "Tiesību atņemšanas sodi", 2. punktā ir noteiktas sekas, kādas ir kā papildsodam piespriestajam aizliegumam notiesātajam tuvoties tostarp cietušajam.

12 Krimināl kodeksa 57. pantā šādi ir precizēti gadījumi un nosacījumi, kādos viens vai vairāki minētajā 48. pantā paredzētie aizliegumi attiecīgi var tikt piespriesti (1. punkts) vai ir piespriežami (2. punkts):

"1. Tādu noziedzīgu nodarījumu gadījumā kā slepkavības, aborta, miesas bojājumu izdarīšanas un noziedzīgu nodarījumu pret neslavas celšanu, dzimumneaizskaramību, privāto dzīvi, tiesību uz savu personisko tēlu un dzīvesvietas neaizskaramības aizskāruma gadījumā [..] tiesnesis vai tiesa, ņemot vērā notikušā smagumu un nodarījumu izdarītāja radītās briesmas, var noteikt vienu vai vairākus 48. pantā minētos aizliegumus [..]

[..]

2. Ja 1. punkta pirmajā daļā minētie noziedzīgie nodarījumi tiek izdarīti pret personu, kura ir vai ir bijusi laulātais, vai pret personu, kas ir vai ir bijusi analogi emocionāli saistīta ar notiesāto pat gadījumā, ja viņi nedzīvo kopā, [..] notiesātajam obligāti piemēro 48. panta 2. punktā paredzēto sodu [proti, aizliegumu tuvoties cietušajam] uz laiku, kas nepārsniedz 10 gadus smaga noziedzīga nodarījuma gadījumā un 5 gadus mazāk smaga noziedzīga nodarījuma gadījumā [..]."

13 No iesniedzējtiesas lēmuma izriet, ka šo obligāti piespriežamo aizliegumu piemēro uz laiku, kas vismaz par vienu gadu pārsniedz piespriesto brīvības atņemšanas sodu, vai arī uz laika posmu no sešiem mēnešiem līdz pieciem gadiem, ja ir piespriests cita veida sods.

14 Saskaņā ar Krimināl kodeksa 40. panta 3. punktu, lasot kopā ar tā 33. panta 6. punktu, minimālais sešu mēnešu ilgums atsevišķos gadījumos var tikt samazināts par vienu mēnesi.

15 Krimināl kodeksa — redakcijā, kas grozīta ar 2004. gada 28. decembra Organisko likumu 1/2004 par aizsardzības pasākumiem pret vardarbību attiecībā pret sievietēm (*Ley Orgánica 1/2004 de Medidas de Protección Inegral contra la Violencia de Género*; 2004. gada 29. decembra *BOE* Nr. 313, 42166. lpp.; turpmāk tekstā — "Organiskais likums 1/2004"), – 468. panta 2. punktā ir paredzēts, ka gadījumā, ja netiek ievērots kāds no Krimināl kodeksa 48. pantā noteiktajiem sodiem, kurš piespriests par noziedzīgu nodarījumu, kurā cietušais ir viena no Krimināl kodeksa 173. panta 2. punktā minētajām personām, soda ar brīvības atņemšanu no sešiem mēnešiem līdz vienam gadam. Šajā pēdējā minētajā tiesību normā tostarp ir minēts laulātais vai persona, kurai ir analoga emocionālā saikne, pat nedzīvojot kopā.

16 Organiskā likuma 6/1985 par tiesu varu (*Ley Orgánica 6/1985 del Poder Judicial*) — redakcijā, kurā grozījumi izdarīti ar Organisko likumu 1/2004 (turpmāk tekstā — "Organiskais likums 6/1985"), — 82. panta 1. punktā ir paredzēts, ka *Audiencias Provinciales* kompetencē ir izskatīt krimināllietas, tostarp "saskaņā ar likumu iesniegtas apelācijas sūdzības par attiecīgās provinces *Juzgados de Violencia sobre la Mujer* [tiesas, kuru kompetencē ir izskatīt lietas par vardarbību pret sievietēm] pieņemtajiem nolēmumiem krimināllietās".

17 Ar Organiskā likuma 6/1985 87.b panta 5. punktu, kurš ir iekļauts ar Organisko likumu 1/2004, ir aizliegts izlīgums visos noziedzīgajos nodarījumos, kuri izdarīti ģimenē.

18 Atbilstoši Kriminālprocesa kodeksa (*Ley de enjuiciamento criminal*) 792. panta 3. punktam nav pieņemama neviena parastā kartībā iesniegta apelācijas sūdzība par tādiem nolēmumiem, kurus apelācijas tiesvedībā ir jāpieņem iesniedzējtiesai tajā izskatāmajās lietās.

Pamata lietas un prejudiciālie jautājumi

19 Ar diviem spriedumiem, kurus *Juzgado de lo Penal nº 23 de Barcelona* (Barselonas pirmās instances tiesas krimināllietu palāta Nr. 23) pasludināja 2008. gadā un *Juzgado de Instrucción nº 7 de Violencia Sobre la Mujer de El Vendrell* (Elvendrelas pirmās instances krimināltiesas 7. nodaļa, kas specializējas lietās par vardarbību pret sievietēm) 2006. gadā, M. Gueijs un V. Salmerons Sančess tika notiesāti par vardarbību ģimenē, tostarp ar papildsodu — aizliegumu tuvoties cietušajam attiecīgi 1000 metrus un 500 metrus vai ar viņu sazināties pirmajā gadījumā — 17 mēnešus un otrajā gadījumā — 16 mēnešus.

20 Abi notiesātie, lai arī zināja par šiem saskaņā ar Krimināl kodeksa 57. panta 2. punktu piespriestajiem aizliegumiem, samērā neilgi pēc šo papildsodu piespriešanas atsāka kopdzīvi ar attiecīgajām cietušajām pēc šo cietušo lūguma. Viņi ar cietušajām turpināja kopdzīvi līdz viņu apcietināšanas brīdim 2009. gada 3. februārī M. Gueija gadījumā un 2007. gada 5. decembrī V. Salmerona Sančesa gadījumā.

21 Ar spriedumiem, kas attiecīgi pasludināti 2009. gada 11. februārī un 2008. gada 27. martā, *Juzgado de lo Penal nº 1 de Tarragona* (Taragonas pirmās instances tiesas krimināllietu palāta Nr. 1) saskaņā ar Krimināl kodeksa 468. panta 2. punktu notiesāja M. Gueiju un V. Salmeronu Sančesu par papildsoda — aizlieguma netuvoties cietušajam — neievērošanu.

22 Iesniedzējtiesa, izskatot par šiem spriedumiem iesniegtās apelācijas sūdzības, uzklausīja to personu liecības, kuras bija attiecībās ar M. Gueiju un V. Salmeronu Sančesu vairākus gadus līdz brīdim, kad viņiem tika piespriesti sodi, un pēc tam arī viņu apcietināšanas brīdī.

23 Savās liecībās šīs personas paziņoja, ka viņas pašas pilnīgi apzināti un brīvprātīgi ir nolēmušas atsākt kopdzīvi ar notiesātajiem, lai gan viņi ir tikuši krimināltiesiski sodīti par iepriekš pret viņām izdarītu vardarbību.

24 Šīs personas uzskata, ka viņu kopdzīve ar M. Gueiju un V. Salmeronu Sančesu risinājās normāli vairākus mēnešus līdz brīdim, kad viņi tika apcietināti.

25 Ar M. Gueija un V. Salmerona Sančesa iesniegtajām apelācijas sūdzībām par *Juzgado de lo Penal nº 1 de Tarragona* pasludinātajiem spriedumiem viņi lūdz atzīt, ka kopdzīves atsākšana ar viņu partneru brīvu piekrišanu nav uzskatāma par noziedzīgu nodarījumu — papildsoda par aizliegumu tuvoties neievērošanu.

26 Iesniedzējtiesa uzskata, ka pirmajā instancē piespriesto sodu iespējamā apstiprināšana ir atkarīga no tā, vai pienākums noteikt aizliegumu tuvoties noziedzīga nodarījuma — vardarbības ģimenē — gadījumā, lai arī cietušie nepiekrīt šādam aizliegumam, ir saderīgs ar Pamatlēmumu.

27 Šī tiesa uzskata, ka nav apstrīdams, ka noteiktos gadījumos var tikt noteikts aizliegums tuvoties pat pret cietušā gribu. Tomēr tā norāda, ka atbilstošais aizsardzības līmenis, kas konkrēti ir jāpiešķir personām, kuras ir cietušas no ģimenē izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, nevar it īpaši mazāk smagu noziedzīgu nodarījumu gadījumos tikt interpretēts tādējādi, ka bez izņēmumiem ir jānosaka aizliegums tuvoties, kas piespriests, iepriekš neizvērtējot katras lietas apstākļus.

28 Šajos apstākļos *Audiencia Provincial de Tarragona* [Taragonas provinces tiesa] nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus, kas ir vienādi abās lietās C-483/09 un C-1/10:

"1) Vai Pamatlēmuma preambulas 8. apsvērumā minētās cietušā tiesības tikt saprastam ir jāinterpretē kā par krimināltvajāšanu un sodīšanu par noziegumiem atbildīgo valsts iestāžu pozitīvs pienākums atļaut cietušajam izteikt savu vērtējumu,

pārdomas un viedokli par tiešo ietekmi, kāda uz viņa dzīvi var būt soda piespriešanai noziedzīgā nodarījuma izdarītājam, ar kuru cietušajam ir ģimenes attiecības vai spēcīgas emocionālas saiknes?

2) Vai Pamatlēmuma [..] 2. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka [dalīb]valsts pienākums atzīt cietušā tiesības un likumīgās intereses tai uzliek pienākumu ņemt vērā cietušā viedokli, ja procesa rezultātā piespriestais sods var būtiski un tieši apdraudēt viņa tiesību uz brīvu personas attīstību un privāto un ģimenes īstenošanu?

3) Vai Pamatlēmuma [..] 2. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts iestādes nevar atteikties ņemt vērā cietušā brīvu gribu, ja viņš iestājas pret to, ka tiek noteikts vai atstāts spēkā aizliegums tuvoties, ja noziedzīgā nodarījuma izdarītājs ir cietušā ģimenes loceklis, netiek konstatēts, ka pastāvētu objektīvs atkārtota nodarījuma risks, un tiek atzīts, ka pastāv personiskās, sociālās, kulturālās un emocionālās kompetences līmenis, kas izslēdz pakļaušanās noziedzīgā nodarījuma izdarītājam iespēju, vai, gluži pretēji, šāda pasākuma piemērotība jāatzīst visos gadījumos, ņemot vērā šī noziegumu veida īpašās iezīmes?

4) Vai Pamatlēmuma [..] 8. pants, kurā noteikts, ka [dalīb]valstis nodrošina cietušajiem atbilstošu aizsardzības līmeni, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas pieļauj, ka visos gadījumos, kad persona ir cietusi no ģimenē izdarītajiem noziegumiem, kā papildsods jānosaka vispārējs un obligāts aizliegums tuvoties vai aizliegums sazināties, ņemot vērā šī pārkāpumu veida īpašās iezīmes, vai arī, gluži pretēji, 8. pantā ir pieprasīts, lai tiktu veikta individuāla novērtēšana, kas katrā atsevišķā gadījumā ļauj noteikt atbilstošu aizsardzības līmeni, ņemot vērā iesaistītās intereses?

5) Vai Pamatlēmuma [..] 10. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas vispārīgi ļauj izslēgt izlīgumu krimināprocesos par ģimenē izdarītajiem noziegumiem, ņemot vērā šī noziegumu veida īpašās iezīmes, vai arī, gluži pretēji, arī šāda veida procesos jāpieļauj izlīgums, katrā atsevišķā gadījumā ņemot vērā iesaistītās intereses?"

29 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2010. gada 24. septembra rīkojumu lietas C-483/09 un C-1/10 tika apvienotas mutvārdu procesā un sprieduma taisīšanai.

Par Tiesas kompetenci

30 No 1999. gada 1. maija *Eiropas Kopienu Oficiālajā Vēstnesī* publicētās informācijas par Amsterdamas līguma spēkā stāšanās datumu (OV L 114, 56. lpp.) izriet, ka Spānijas Karaliste saskaņā ar LES 35. panta 2. punktu ir nākusi klajā ar deklarāciju, ar kuru tā ir atzinusi Tiesas kompetenci sniegt prejudiciālu nolēmumu saskaņā ar LES 35. panta 3. punkta a) apakšpunktu pēc šīs dalībvalsts tiesas, kuru nolēmumi iekšējās tiesībās nav pārsūdzami, lūguma.

31 Atbilstoši Krimināprocesa kodeksa 792. panta 3. punktam nolēmumi, kuri iesniedzējtiesai ir jāpieņem pamata lietās, saskaņā ar valsts tiesībām parastā kārtībā nav pārsūdzami.

32 Atbilstoši LESD pievienotā 36. protokola par pārejas noteikumiem 10. panta 1. punktam Tiesas pilnvaras saskaņā ar LES VI sadaļu — redakcijā, kas ir piemērojama līdz Lisabonas līguma spēkā stāšanās brīdim, — attiecībā uz tādu tiesību aktu kā

Pamatlēmums, kurš tika pieņemts pirms šī spēkā stāšanās brīža, paliek tādas pašas pat tad, ja tās ir atzītas saskaņā ar LES 35. panta 2. punktu.

33 Šajos apstākļos Tiesas kompetencē saskaņā ar LES 35. panta 1. punktu ir sniegt prejudiciālu nolēmumu par iesniedzējtiesas lūgumiem attiecībā uz Pamatlēmuma interpretāciju.

Par prejudiciālo jautājumu pieņemamību

34 Spānijas un Itālijas valdības galvenokārt uzskata, ka lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu nav pieņemami.

35 Spānijas valdība, precizējot, ka pamata lietās jautājums nav par soda — aizlieguma tuvoties — piespriešanu saskaņā ar Krimināl kodeksa 57. panta 2. punktu, uzskata, pirmkārt, ka nav jānoskaidro, vai ar Pamatlēmumu ir saderīga šāda soda obligāta noteikšana. Tā kā šīs tiesvedības ir saistītas ar soda piespriešanu saskaņā ar Krimināl kodeksa 468. panta 2. punktu par iepriekš piespriesta aizlieguma tuvoties pārkāpumu, uzdotie prejudiciālie jautājumi esot tikai teorētiski.

36 Otrkārt, pieņemot, ka minētie jautājumi attiecas uz Krimināl kodeksa 468. panta 2. punktu, Spānijas valdība precizē, ka pamata lietās izvirzītā problēma izriet nevis no šīs tiesību normas, bet tās interpretācijas, kuru ir izdarījusi *Sala de lo Penal del Tribunal Supremo* (Augstākās tiesas krimināllietu palāta) 2008. gada 25. novembra

"nesaistošā lēmumā", saskaņā ar kuru "sievietes piekrišana neizslēdz soda piespriešanu atbilstoši Krimināl kodeksa 468. pantam". Tādējādi faktiski prejudiciālie jautājumi ir par to, kā interpretēt valsts tiesības, kas nav Tiesas kompetencē lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu ietvaros.

37 Itālijas valdība turklāt norāda, ka Pamatlēmuma interpretācija, kuras rezultātā rodas konflikts starp to un valsts tiesībām, nevar tikt noskaidrota, interpretējot valsts tiesības atbilstoši Pamatlēmuma mērķiem. Šāda saderības ar Pamatlēmumu interpretācija vēl jo vairāk varētu notikt *contra legem*, ko Savienības tiesības nepieļauj. Līdz ar to prejudiciālo jautājumu uzdošana nebūtu vajadzīga un tie būtu teorētiski.

38 Šajā ziņā ir jānorāda, ka, tāpat kā LESD 267. pantā, arī LES 35. panta 3. punkta a) apakšpunktā attiecībā uz vēršanos Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu ir izvirzīts nosacījums, ka valsts tiesa "uzskata, ka lēmums šajā jautājumā vajadzīgs, lai tā varētu [taisīt] spriedumu", tādējādi Tiesas judikatūra par tādu prejudiciālu jautājumu pieņemamību, kas uzdoti atbilstoši LESD 267. pantam, principā ir attiecināma uz lūgumiem sniegt prejudiciālus nolēmumus, kas Tiesai iesniegti saskaņā ar LES 35. pantu (šajā ziņā skat. 2005. gada 16. jūnija spriedumu lietā C-105/03 *Pupino*, Krājums, I-5285. lpp., 29. punkts).

39 LESD 267. pantā paredzētajā sadarbībā starp Tiesu un valstu tiesām tikai valsts tiesa, kura izskata strīdu un kurai ir jāuzņemas atbildība par pieņemamo tiesas nolēmumu, ir tā, kas, ņemot vērā lietas īpatnības, var noteikt, cik lielā mērā prejudiciālais nolēmums ir vajadzīgs, lai šī tiesa varētu taisīt spriedumu, un cik atbilstīgi ir Tiesai uzdotie jautājumi. Tātad gadījumā, ja uzdotie jautājumi attiecas uz Savienības tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir pienākums pieņemt nolēmumu (tostarp skat. 1995. gada

15. decembra spriedumu lietā C-415/93 *Bosman, Recueil*, I-4921. lpp., 59. punkts, kā arī 2011. gada 12. maija spriedumu lietā C-391/09 *Runevič-Vardyn* un *Wardyn*, Krājums, I-3787. lpp., 30. punkts).

40 Tomēr atbilstoši Tiesai saskaņā ar LESD 267. pantu uzticētajam uzdevumam Tiesa nevar lemt par valsts tiesas uzdotajiem jautājumiem gadījumos, kad ir acīmredzami skaidrs, ka lūgtajai Savienības tiesību normu interpretācijai, uz kurām attiecas šie jautājumi, nav nekādas saistības ar situāciju pamata lietā vai pamata lietas priekšmetu, vai arī gadījumos, kad izvirzītā problēma ir hipotētiska (šajā ziņā skat. 2008. gada 9. oktobra spriedumu lietā C-404/07 *Katz*, Krājums, I-7607. lpp., 31. punkts un tajā minētā judikatūra).

41 Šajā lietā iesniedzējtiesas uzdoto jautājumu mērķis ir noteikt, vai obligāts aizliegums tuvoties, kas ir piespriests kā papildsods, pats par sevi ir saderīgs ar Pamatlēmumu. Šī tiesa uzskata, ka kriminālprocesos par iepriekš piespriesta aizlieguma tuvoties neievērošanu ir jāpārbauda, vai šis sods, kas ir obligāta rakstura un balstoties uz kuru tai ir jāpamato notiesāšana, pats par sevi nepārkāpj Pamatlēmumu. Ņemot vērā šos apsvērumus, uzdotie jautājumi nešķiet esam hipotētiski.

42 Turklāt ir jāprecizē, ka Tiesa, atbildot uz uzdotajiem jautājumiem, balstās uz iesniedzējtiesas sniegto attiecīgo valsts tiesību normu interpretāciju un tai nav tiesību to apšaubīt vai arī pārbaudīt tās pareizību.

43 Visbeidzot, Spānijas valdība savos rakstveida apsvērumos ir norādījusi, ka *Sala de lo Penal del Tribunal Supremo* 2008. gada 25. novembra lēmumā sniegtā Krimināl kodeksa 468. panta 2. punkta interpretācija principā neatņem tiesām iespēju motivētā veidā nepieņemt šādu interpretāciju. Līdz ar to, ja Tiesa uz uzdotajiem jautājumiem

atbildētu tādējādi, ka ar Pamatlēmumu nav pieļaujams tāds valsts pasākums kā pamata lietā, nav acīmredzams, ka — pretēji tam, ko uzskata Itālijas valdība, — pamata lietās nebūtu iespējama Pamatlēmumam atbilstīga valsts tiesību interpretācija.

44 Šādos apstākļos nav acīmredzami, ka iesniedzējtiesas lūgtajai Pamatlēmuma interpretācijai nebūtu nekādas saistības ar situāciju pamata lietās vai to priekšmetu vai ka izvirzītā problēma būtu hipotētiska.

45 Tādējādi lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pieņemami.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo, otro, trešo un ceturto jautājumu

46 Pirms pirmo četru jautājumu izvērtēšanas ir jānorāda, ka Pamatlēmuma preambulas 8. apsvērums, par kuru ir uzdots pirmais jautājums, pats par sevi nav juridiski saistošs (skat. 2010. gada 25. februāra spriedumu lietā C-562/08 *Müller Fleisch*, Krājums, I-1391. lpp., 40. punkts).

47 Turklāt no formālā viedokļa ir jānorāda, ka iesniedzējtiesa savu otro, trešo un ceturto jautājumu ir uzdevusi vienīgi par Pamatlēmuma 2. un 8. panta interpretāciju. Šis apstāklis tomēr neliedz Tiesai tai sniegt Savienības tiesību interpretāciju, tostarp, kā

šajā lietā, ja ir jāinterpretē cita minētā pamatlēmuma tiesību norma; proti, interpretāciju, kas tai var būt noderīga, izspriežot tajā ierosināto lietu, neatkarīgi no tā, vai šī tiesa minēto jautājumu formulējumā ir uz tiem atsaukusies (šajā ziņā skat. 2011. gada 5. maija spriedumu lietā C-434/09 *McCarthy*, Krājums, I-3375. lpp., 24. punkts).

48 Šajā ziņā ir jānorāda, ka, lai arī dalībvalstīm saskaņā ar Pamatlēmuma 2. pantu ir jāatzīst cietušo tiesības un likumīgās intereses, tomēr atbilstoši tā 3. panta pirmajai daļai, lasot kopā ar tā preambulas 8. apsvērumu, dalībvalstīm ir jānodrošina, ka cietušie krimināl procesā var liecināt.

49 Tādējādi jāuzskata, ka iesniedzējtiesa, uzdodot pirmos četrus jautājumus, kuri ir jāizskata kopā, būtībā jautā, vai Pamatlēmuma 2., 3. un 8. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem nav pieļauts, ka pret vardarbības ģimenē izdarītājiem tiek piespriests dalībvalsts krimināltiesībās kā papildsods paredzētais obligātais aizliegums tuvoties uz īsu laikposmu, pat ja cietušie apstrīd šāda soda piemērošanu.

50 Šajā ziņā ir jāprecizē, ka Pamatlēmumā nav ietverta neviena tiesību norma attiecībā uz sodu veidiem un to smaguma pakāpi, kas dalībvalstīm būtu jāparedz savos tiesību aktos, lai sodītu par noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu.

51 Tāpat ir jānorāda, ka Pamatlēmumā nav sniegta nekāda norāde par to, ka Savienības likumdevējs, ievērojot tam ar Līgumu par ES piešķirto pilnvaru robežas, būtu plānojis harmonizēt vai vismaz tuvināt dalībvalstu tiesību aktus jautājumā par krimināl sodu veidiem un to smaguma pakāpēm.

52 Kā izriet no Pamatlēmuma preambulas 3. un 4. apsvēruma, Pamatlēmuma mērķis ir tā 1. panta c) punktā definētajā krimināprocesā vienīgi izstrādāt obligātos standartus par noziedzīgajos nodarījumos cietušo aizsardzību un nodrošināt viņiem augstu aizsardzības līmeni, jo īpaši attiecībā uz viņu piekļuvi tiesai.

53 Pamatlēmuma preambulas devītajā apsvērumā turklāt ir precizēts, ka Pamatlēmuma noteikumi nenosaka dalībvalstīm pienākumu nodrošināt, lai attieksme pret cietušajiem būtu līdzvērtīga attieksmei pret lietas dalībniekiem.

54 Pamatlēmums attiecībā uz tā struktūru un saturu ir raksturojams ar to, ka vispārīgā veidā tā 2. pantā ir noteikti galvenie cietušo aizsardzības īstenošanas mērķi un nākamajos pantos ir precizētas dažādas, galvenokārt procesuālās tiesības, kuras cietušajiem ir jāizmanto krimināprocesā.

55 Pamatlēmuma noteikumi ir interpretējami tādā veidā, lai tiktu ievērotas pamattiesības, kuru vidū īpaši ir jāmin tiesības uz privāto un ģimenes dzīvi, kas noteiktas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. pantā (skat. it īpaši iepriekš minētos spriedumus lietā *Pupino*, 59. punkts, un lietā Katz, 48. punkts).

56 Pamatlēmuma 2. panta 1. punktā minēto pienākumu mērķis ir nodrošināt, lai cietušie patiešām varētu atbilstoši piedalīties krimināprocesā, kas nenozīmē, ka pretēji cietušo viedoklim nevar tikt piespriests tāds obligāts aizliegums tuvoties kā pamata lietās apspriestais.

57 Lai arī ar Pamatlēmuma 3. pantu dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt cietušajiem iespēju liecināt procesa laikā un iesniegt pierādījumus, saskaņā ar šo pantu valstu iestādēm ir atstāta plaša rīcības brīvība jautājumā par konkrētu šī mērķa īstenošanas kārtību (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Katz*, 46. punkts).

58 Tomēr, lai Pamatlēmuma 3. panta pirmajai daļai neatņemtu lielu tā lietderīgās iedarbības daļu un lai izvairītos no Pamatlēmuma 2. panta 1. punktā paredzēto pienākumu neievērošanas, šīs normas katrā ziņā nozīmē, ka cietušais kriminālprocesā var sniegt liecību un ka šo liecību var ņemt vērā kā pierādījumu (iepriekš minētais spriedums lietā *Katz*, 47. punkts).

59 Tādējādi, lai nodrošinātu, ka cietušais patiešām atbilstoši piedalās kriminālprocesā, viņa tiesības liecināt papildus iespējai objektīvi izklāstīt nodarījuma norises gaitu aptver arī tiesības darīt zināmu savu viedokli.

60 Šīs procesuālās tiesības liecināt Pamatlēmuma 3. panta pirmās daļas izpratnē cietušajiem nepiešķir nekādas tiesības nedz attiecībā uz sodu izvēli, kuri atbilstoši valsts krimināltiesībām ir piespriežami noziedzīgu nodarījumu izdarītājiem, nedz šo sodu smaguma pakāpi.

61 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka krimināltiesiskās aizsardzības pret vardarbību ģimenē, ko dalībvalsts nodrošina, īstenojot savas sodīšanas pilnvaras, mērķis ir aizsargāt ne vien cietušā intereses tādā veidā, kā cietušais tās uztver, bet arī citas daudz vispārīgākas sabiedrības intereses.

62 No tā izriet, ka ar Pamatlēmuma 3. pantu ir pieļauts, ka valsts likumdevējs it īpaši gadījumā, kad ir jāņem vērā citas, ne cietušā intereses, paredz obligāti uz īsu laiku piespriežamus sodus.

63 Visbeidzot, runājot par Pamatlēmuma 8. pantu, no tā 1. punkta izriet, ka 8. panta mērķis ir nodrošināt cietušajiem "atbilstošu aizsardzības līmeni", it īpaši attiecībā uz viņu drošību un privātās dzīves aizsardzību, ja kompetentās iestādes uzskata, ka pastāv "nopietns atriebības risks vai drošs pierādījums par nopietnu nodomu pārkāpt viņu privātās dzīves neaizskaramību".

64 Šajā nolūkā minētā 8. panta 2.–4. punktā norādīto preventīva un praktiska rakstura aizsardzības pasākumu mērķis ir nodrošināt, lai cietušais var atbilstoši piedalīties krimināprocesā tādējādi, ka nepastāv viņa drošības vai privātās dzīves neaizskaramības apdraudējumi.

65 Pamatlēmuma 8. pantā — tāpat kā tā 2. un 3. pantā — nav minēts nekāds dalībvalsts pienākums valsts krimināltiesībās paredzēt noteikumus, saskaņā ar kuriem cietušais varētu ietekmēt sodus, kurus valsts tiesa varētu piespriest noziedzīga nodarījuma izdarītājam.

66 Aizsardzības, par kuru ir runa minētajā 8. pantā, mērķis ir tostarp kriminālprocesā "atbilstoši" aizsargāt cietušo vai viņa ģimenes locekli no noziedzīga nodarījuma izdarītāja.

67 Savukārt Pamatlēmuma 8. pants nav saprotams tādējādi, ka dalībvalstīm būtu jāaizsargā cietušie arī no netiešajām sekām, kuras vēlāk radīs valsts tiesas piespriestie sodi noziedzīgu nodarījumu izdarītājiem.

68 Tādējādi Pamatlēmuma 8. pants nevar tikt interpretēts tādējādi, ka ar to dalībvalstīm ir ierobežota kriminālsodu izvēle, kurus tās paredzējušas savās valsts tiesību sistēmās.

69 Visbeidzot jākonstatē, ka uz pašu pienākumu saskaņā ar pamata lietās apspriestajām materiālo tiesību normām piespriest aizliegumu tuvoties Pamatlēmums nav attiecināms un līdz ar to tas katrā ziņā nevar tikt izvērtēts atbilstoši Eiropas Savienības Pamattiesību hartas noteikumiem.

70 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmajiem četriem jautājumiem ir jāatbild šādi: Pamatlēmuma 2., 3. un 8. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem ir pieļauts, ka pret vardarbības ģimenē izdarītājiem tiek piespriests dalībvalsts krimināltiesībās kā papildsods paredzētais obligātais aizliegums tuvoties uz īsu laikposmu, pat ja cietušie apstrīd šāda soda piemērošanu.

Par piekto jautājumu

71 Uzdodot abās lietās piekto jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Pamatlēmuma 10. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to dalībvalstīm ir ļauts izslēgt izlīgumu kriminālprocesos par ģimenē izdarītajiem noziegumiem, ņemot vērā šī noziegumu veida īpašās iezīmes.

72 Šajā ziņā papildus apstāklim, ka LES 34. panta 2. punktā valsts iestādēm ir atstāta kompetence attiecībā uz formu un līdzekļiem, kas nepieciešami, lai sasniegtu

Pamatlēmumā iecerēto rezultātu, ir jānorāda, ka Pamatlēmuma 10. panta 1. punktā ir tikai prasīts, lai dalībvalstis censtos veicināt izlīgumu krimināllietās par nodarījumiem, attiecībā uz kuriem tās šāda veida pasākumus "uzskata par atbilstošiem", kas nozīmē, ka dalībvalstīm ir rīcības brīvība izvēlēties noziedzīgos nodarījumus, par kuriem ir iespējams izlīgums (skat. 2010. gada 21. oktobra spriedumu lietā C-205/09 *Eredics* un *Sápi*, Krājums, I-10231. lpp., 37. punkts).

73 Tādējādi ar Pamatlēmuma 10. panta 1. punktu dalībvalstīm ir ļauts izslēgt izlīgumu kriminālprocesos par ģimenē izdarītajiem noziegumiem, kā paredzēts Organiskā likuma 6/1985 87.b panta 5. punktā.

74 No paša 10. panta 1. punkta teksta un no plašās rīcības brīvības, kas Pamatlēmumā ir piešķirta valsts iestādēm attiecībā uz konkrētiem tās mērķu īstenošanas noteikumiem, izriet, ka, izlemjot izslēgt piemērot izlīguma procedūru attiecībā uz īpašu noziedzīgu nodarījumu veidu, — izvēle, kas pamatā ir saistīta ar krimināltiesiskās politikas apsvērumiem, — valsts likumdevējs nav pārsniedzis tam piešķirto rīcības brīvību (pēc analoģijas skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Eredics* un *Sápi*, 38. punkts).

75 Jāpiebilst, ka dalībvalstu vērtējums var tikt ierobežots ar to, ka tām ir jāizmanto objektīvi kritēriji, lai noteiktu noziedzīgu nodarījumu veidus, attiecībā uz kuriem tās uzskata, ka izlīgums nav atbilstošs. Tomēr nekas neliecina, ka izlīguma izslēgšana saskaņā ar Organisko likumu 6/1985 būtu pamatota ar neobjektīviem kritērijiem.

76 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz piekto jautājumu ir jāatbild šādi: Pamatlēmuma 10. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to dalībvalstīm ir ļauts izslēgt izlīgumu kriminālprocesos par ģimenē izdarītajiem noziegumiem, ņemot vērā šī noziegumu veida īpašās iezīmes.

Par tiesāšanās izdevumiem

77 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospriež:

1) Padomes 2001. gada 15. marta Pamatlēmuma 2001/220/TI par cietušo statusu kriminālprocesā 2., 3. un 8. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem ir pieļauts, ka pret vardarbības ģimenē izdarītājiem tiek piespriests dalībvalsts krimināltiesībās kā papildsods paredzētais obligātais aizliegums tuvoties uz īsu laikposmu, pat ja cietušie apstrīd šāda soda piemērošanu;

2) Pamatlēmuma 2001/220 10. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to dalībvalstīm ir ļauts izslēgt izlīgumu kriminālprocesos par ģimenē izdarītajiem noziegumiem, ņemot vērā šī noziegumu veida īpašās iezīmes.

[Paraksti]